

Świat Nowego Testamentu

KONFESYJNI

Spotkanie #7
25.10.2022

Grzegorz Żarnecki
g.zarnecki@konfesyjni.pl

Historia Izraela w czasach rzymskiego zwierzchnictwa

- Po upadku Kartaginy Rzymianie rozszerzali swoje wpływy we wschodnim obszarze Morza Śródziemnego. W II w. przed Chr. utwierdzili swoją kontrolę nad obszarem Grecji, Bałkanów i Azji Mniejszej, a w kolejnym stuleciu objęli wpływami Syrię i Palestynę.
- W 63 r. przed Chr. po trzymiesięcznym oblężeniu wojska Pompejusza zdobyły teren świątyni w Jerozolimie, a Pompejusz dopuścił się oburzającego świętokradztwa – wszedł do Miejsca Najświętszego, gdzie wstęp miał tylko arcykapłan raz w roku.
- Przez niektórych Żydów Rzymianie zaczęli być postrzegani jako nowy Babilon, główny przeciwnik Izraela. Śmierć Pompejusza w 48 r. przed Chr. została przyjęta z dużą radością.

- „Nie zwlekaj, Boże, aby na ich głowy sprowadzić odpłatę, aby pychę smoka obrócić w niesławę!”
I niezwłocznie Bóg mi pokazał jego pychę zdruzgotaną na górach Egiptu, unicestwioną na ziemi i morzu. Ciało jego unosiło się na falach w wielkim pohańbieniu; nie miał go kto pogrzebać, bo wydał go (Bóg) na niesławę. Nie pomyślał on, że jest (tylko) człowiekiem, nie pomyślał o rzeczach przyszłych. Mówił: Będę panem ziemi i morza, a nie uznał, że to Bóg jest wielki, potężny w swej ogromnej sile. On sam jest Królem na niebiosach i Sędzią królów i władców. On mnie prowadzi do chwały, a śpiących pyszałków strąca w wieczną zagładę, gdyż Go nie uznali”.

Drugi *Psalm Salomona* w. 25-31

- Pomimo niechęci Żydów wobec Rzymian, nie pojawił się żaden nowy Juda Machabeusz. Jego potomkowie, zamiast podjąć walkę z Rzymem, szli na kompromisy i uznawali rzymskie zwierzchnictwo. Świątynia jerozolimska była zarządzana przez elitę, która utrzymywała poprawne relacje z Rzymem.
- Obok tego nurtu pojawiały się głosy rygorystów, którzy nie mogąc zmienić sytuacji politycznej, kładli nacisk na jak najwierniejsze przestrzeganie Bożego Prawa.

Początki dynastii herodiańskiej

- W 47 r. przed Chr. Antypater zostaje mianowany przez Juliusza Cezara gubernatorem Judei. Jego urzędowanie trwa tylko 4 lata, bowiem zostaje otruty. Władzę przejmują jego synowie: Fazael, który obejmuje zwierzchnictwo nad Judeą i Herod, który obejmuje zwierzchnictwo nad Galileą.
- W 40 r. przed Chr. Dochodzi do inwazji Partów na terytorium Palestyny. Jerozolima zostaje zajęta przez najeźdźców. Fazael popełnia samobójstwo, a Herodowi udaje się uciec do Rzymu.

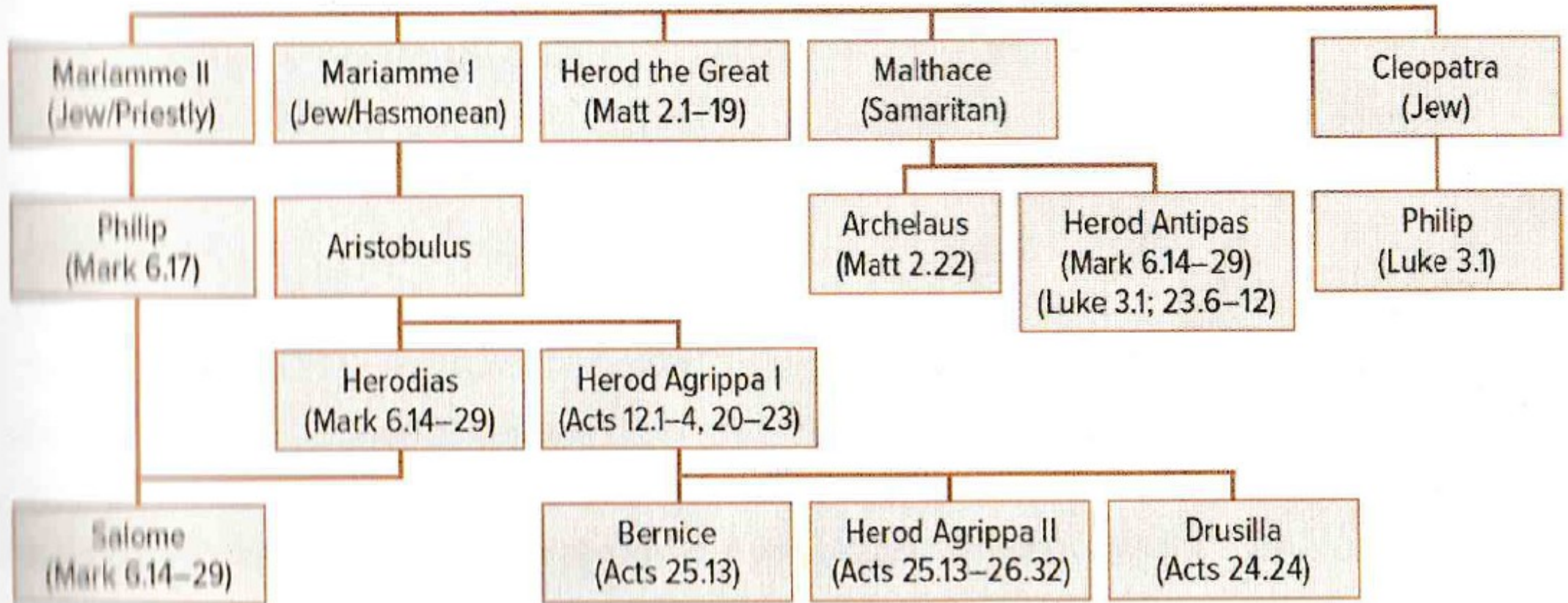
- Senat przyznaje Herodowi tytuł Króla Żydów i wspiera go w odbiciu władzy w Jerozolimie.
- Ostatecznie Herod, zwany później Wielkim, osiągnął sukces w 37 r. przed Chr. Ugruntował swoją pozycję poprzez małżeństwo z Mariamne – księżniczką z rodu Machabeuszy.
- Obrazek: mapa państwa Heroda Wielkiego

The New Testament in Its World, str. 96

HEROD THE GREAT'S FAMILY TREE

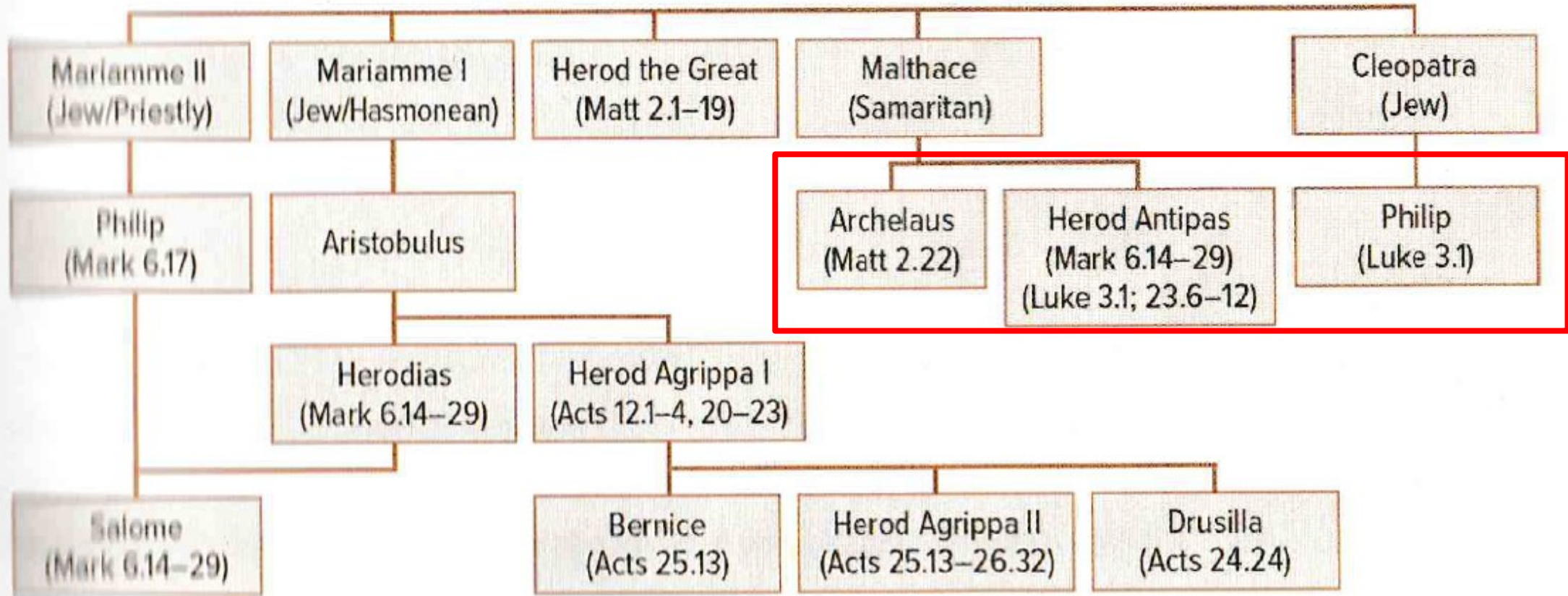
The New Testament in Its World, str. 97

- Herod Wielki rządził do 4 r. przed Chr. Wniósł wkład w rozwój państwa poprzez budowę warowni, zakładanie nowych miast i renowację świątyni w Jerozolimie. Dbał o dobre stosunki z Rzymianami, czym naraził się na niechęć u wielu Żydów.

HEROD THE GREAT'S FAMILY TREE

The New Testament in Its World, str. 97

- Po śmierci Heroda Wielkiego jego królestwo zostało rozdzielone pomiędzy trzech synów: Archelaosa (etnarcha do 6 r. po Chr.), Filipa (tetrarcha do 34 r. po Chr.) i Antypasa (tetrarcha do 39 r. po Chr.).

- Obrazek: mapa z podziałem państwa Heroda Wielkiego. Od 6 r. po Chr. Judea przechodzi pod bezpośredni zarząd Rzymian.

The New Testament in Its World, str. 98

- W 37 r. po Chr. Herod Agryppa I (Dz 12,1-4; 20-23) obejmuje kontrolę nad dawnymi terytoriami Filipa, a następnie rozszerza swoją władzę o terytorium Antypasa (39 r. po Chr.) oraz Judeę i Samarię (41 r.).
- Zgodnie z relacją Dziejów Apostolskich prześladował młody Kościół, zabijając apostoła Jakuba (syna Zebedeusza) i więżąc apostoła Piotra. Zmarł w okolicach Paschy w 44 r. po Chr. Po jego śmierci Judea powróciła pod bezpośredni zarząd Rzymu.

Przyczyny wojny żydowskiej (66-73)

- W latach 44-66 po Chr. Judeę zarządzali skorumpowani i brutalni gubernatorzy. Wzrastała przestępczość i napięcie pomiędzy Żydami i pogańskimi osadnikami.
- Do przesilenia doszło w 66 r. po Chr., gdy gubernator Florus wysłał do Jerozolimy dwie kohorty w celu ukarania prowokacji dokonanych przez młodzież żydowską. W ramach represji polecił żołnierzom splądrować targowisko i zabić przypadkowych ludzi.
- W mieście wybuchły zamieszki, które zmusiły Rzymian do wycofania się.

- Wkrótce po wyrzuceniu oddziałów Florusa, Eleazar, syn arcykapłana, przekonał grupę kapłanów aby zaniechała codziennych ofiar składanych w imieniu cesarza. Kryzys przybrał na sile.
- Gubernator Syrii, Cestius Gallus, podjął próbę odzyskania kontroli nad Jerozolimą, jednak został odparty.
- Cesarz Neron wyznaczył Wespezjana na dowódcę wojsk, które miały stłumić powstanie.

- W 69 r. po Chr. (rok czterech cesarzy) Wespezan udaje się do Egiptu, aby uzyskać kontrolę nad zasobami zboża i móc sięgnąć po władzę cesarską. W Judei pozostawił swojego syna Tytusa i powierzył mu dowodzenie nad oblężeniem Jerozolimy.
- Ostatecznie miasto zostaje zdobyte w 70 r. po Chr. Większość obrońców zabito na miejscu lub schwytano i ukrzyżowano. Świątynia została spalona.
- Szymon bar Giora (jeden z kilku głównych przywódców powstania) został pojmany i zabrany do Rzymu na pochód triumfalny Tytusa, gdzie został zabity jako "król Żydów".
- W całym cesarstwie na Żydów został nałożony nowy podatek (fiscus Judaicus), z którego finansowano świątynię Jowisza na rzymskim Kapitolu.

Przebudowa żydowskiego świata (70-135)

- Wkrótce po upadku Jerozolimy faryzeusz Johanan ben Zakkai założył akademię rabiniczną w Jawne.
- Nie ma przekonujących dowodów na to, że w Jawne odbył się synod rabinów, który zajmowałby się kanonem Tanach (Biblii hebrajskiej).
- W następstwie zniszczenia świątyni całkowicie zanikł ruch saduceuszy, który był skupiony wokół środowiska kapłańskiego.
- Wydaje się, że podczas wojny Rzymianie zniszczyli ruch esseńczyków.

Powstanie Bar-Kochby

- Żydzi podjęli ostatni wielki zryw przeciwko Rzymowi w latach 132-135 po Chr. Bezpośrednimi przyczynami były decyzje cesarza Hadriana:
 - Zakaz obrzezania, które cesarz uważał za barbarzyński zwyczaj;
 - Budowa świątyni Jowisza w Aelia Capitolina – pogańskim mieście wzniesionym na gruzach Jerozolimy.
- Na czele powstania stanął Szymon Bar-Kochba (Syn Gwiazdy – Lb 24,17), okrzyknięty Mesjaszem.
- Powstanie zakończyło się porażką. Praktykowanie jakichkolwiek żydowskich zwyczajów na terenie Jerozolimy zostało zakazane.